

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM SAMKVÆMT LÖGUM NR. 63/1993 VEGNA HRINGVEGAR, JÖKULSÁ Á FJÖLLUM - BISKUPSHÁLS

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar lagningu Hringvegar frá Jökulsá á Fjöllum yfir Biskupsháls, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Hringvegur, frá Jökulsá á Fjöllum suður yfir Biskupsháls. Gert er ráð fyrir að vegurinn verði færður af núverandi vegstæði, að svæði nær Jökulsá. Vegarkaflinn er 13,3 km. Vegurinn liggur um lönd Grímsstaða á Fjöllum og Víðidals. Núverandi vegur fellur til landeigenda.

Markmið framkvæmdar: Auka umferðaröryggi og tryggja greiðari samgöngur á milli Norður- og Austurlands.

Frumathugun: Framkvæmdin var tilkynnt til embættis skipulagsstjóra ríkisins af Vegagerðinni þann 25. ágúst 1995 og frummatsskýrsla lögð fram. Framkvæmdin var formlega móttokin af embætti skipulagsstjóra ríkisins með bréfi til Vegagerðarinnar þann 8. september 1995. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 20. september 1995 í Lögbirtingablaðinu, Morgunblaðinu og Degi. Frummatsskýrsla lá frammi til kynningar frá 20. september til 26. október 1995 hjá embætti skipulagsstjóra ríkisins, Reykjavík, skrifstofu Öxarfjarðarhrepps og hjá oddvita Jökuldalshrepps. Engin athugasemd barst á kynningartíma. Leitað var umsagnar fimm opinberra umsagnaraðila: Sveitarstjórna Jökuldalshrepps og Öxarfjarðarhrepps, Landgræðslu ríkisins, Náttúruverndarráðs og Þjóðminjasafns Íslands.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla:

Hringvegur, Jökulsá - Biskupsháls. Mat á umhverfisáhrifum. Frummatsskýrsla. Vegagerðin Norðurlandi eystra, Helga Aðalgeirsdóttir, landslagsarkitekt FÍLA, ágúst 1995.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **sveitarstjórnar Jökuldalshrepps** með bréfi dagsettu 14. september 1995 og barst umsögn með bréfi dagsettu 10. nóvember 1995. Þar segir:

„*Úr fundargerð hreppsnefndar Jökuldalshrepps 7. nóv. 1995.*

Erindi frá Skipulagi ríkisins dags. 14. sept. 95.

Hringvegur, Jökulsá - Biskupsháls.

Hreppsnefnd staðfestir fyrri samþykkt varðandi uppbyggingu vegar Biskupsháls, Víðidalur og hefur engar athugasemdir við fyrirhugað vegstæði.“

Leitað var umsagnar **sveitarstjórnar Öxarfjarðarhrepps** með bréfi dagsettu 14. september 1995 og barst umsögn með bréfi dagsettu 20. október 1995. Þar segir:

„*Á fundi sveitarstjórnar Öxarfjarðarhrepps hinn 18. október sl. var svohljóðandi bókun samþykkt:*

Mat á umhverfisáhrifum Hringvegur. Jökulsá - Biskupsháls - umsögn:

„*Vísað er til fyrri umsagnar hreppsnefndar frá 29.08.1994 um þetta mál.“ “*

Í umsögn sveitarstjórnar Öxarfjarðarhrepps frá 29. ágúst 1994, sem vísað er til hér að ofan, er að finna eftirfarandi bókun frá hreppsnefndarfundi 28. ágúst 1994:

„*Vegagerð / skipulag / mat á umhverfisáhrifum, bréf umdæmisverkfræðings.*

Sveitarstjórn Öxarfjarðarhrepps samþykkir vegastæði Norðausturlandsvegur frá Jökulsá á Fjöllum að Biskupshálsi, en finnst þó skjóta skökku við að þræða framhjá einu af örfáum byggðum býlum á þessum langa fjallvegi, öryggisins vegna.

Hreppsnefnd óskar því eftir að Vegagerðin kosti og aðstoði heimaaðila í Grímstungu við uppbyggingu nýrrar þjónustuaðstöðu við umræddan veg.“

Umsagnir sveitarstjórna voru sendar Vegagerðinni með símbréfi 13. nóvember 1995.

Leitað var umsagnar **Landgræðslu ríkisins** með bréfi dagsettu 14. september 1995 og barst umsögn með bréfi dagsettu 5. október 1995. Þar segir:

„*Landgræðsla ríkisins telur að frummatsskýrslan geri nægjanlega grein fyrir umhverfisáhrifum á gróður og jarðveg og í henni er tekið tillit til leiðbeininga Landgræðslunnar hvað varðar frágang eftir framkvæmdir. Verði þeim fylgt telur Landgræðslan að hætta á röskun á gróðri og jarðvegi útfrá vegstæði og námum verði óveruleg og þannig dregið úr umhverfisáhrifum eins og frekast er kostur.*

Landgræðslan vill þó gera eftirfarandi athugasemd við fullyrðingu í skýrslunni sem ekki þykir við hæfi.

Bls. 13, kafla 2.1. Mannlíf, undir yfirskriftinni: Grunnástand, þar sem Hólsfjöllum er lýst:

„*Víða er sendið og uppblástur mikill, en góð beitilönd enda var fé þaðan rómað fyrir vænleika“. Mat Landgræðslunnar er að land þetta sé með öllu óbeitarhæft, enda er það nú afgirt landgræðslusvæði og friðað fyrir sauðfjárbreit, og því ekki við hæfi að tala þar um góð beitilönd.“*

Leitað var umsagnar **Náttúruverndarráðs** með bréfi dagsettu 14. september 1995 og barst umsögn með bréfi dagsettu 16. október 1995. Þar segir meðal annars:

„*Náttúruverndarráð samþykkti á fundi sínum þann 12. október sl. að gera ekki athugasemd við fyrirhugaða vegarlagningu.*

Náttúruverndarráð setur það skilyrði að haft verði samráð við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs á Norðurlandi eystra varðandi frágang jarðefnisnáma.“

Leitað var umsagnar **Þjóðminjasafns Íslands** með bréfi dagsettu 14. september 1995 og barst umsögn með bréfi dagsettu 6. október 1995. Þar segir:

„*Þjóðminjasafn Íslands hefur hvorki frekari athugasemdir við framkvæmdirnar en þær sem komu fram í bréfi safnsins til Vegagerðar ríkisins þ. 12. júlí sl., né við ágætar niðurstöður nýs hlutafélags þeirra Orra Vésteinssonar og Adolfs Friðrikssonar.“*

Í bréfi Þjóðminjasafns Íslands til Vegagerðarinnar frá 12. júlí 1995, sem vitnað er til hér að ofan, segir meðal annars:

„Engar friðlýstar, eða skráðar fornleifar er að finna á því svæði sem fyrirhugaður vegur við Grímsstaði á Fjöllum mun liggja um. Fornleifadeild Þjóðminjasafns Íslands mælir hins vegar með því að Vegagerðin láti fornleifafræðing kanna vegastæðið, þar sem það liggur næst Gömlu Grímsstöðum. Þar eru leifar fornbylis og einnig hefur fundist þar fornmannagröf.“

Í skýrslu Fornleifastofnunar (1995) um menningarminjar við nýtt vegarstæði Norðurlandsvegar milli Jökulsár og Biskupsháls, sem vitnað er til hér að ofan, koma fram eftirfarandi niðurstöður:

„Að heimildakönnun lokinni og rannsókn á vettvangi þykir ljóst að engar sýnilegar fornleifar lendi í fyrirhuguðu vegarstæði. Í námunda við fyrirhugaðan veg eru ýmsar minjar er flestar eru utan væntanlegs athafnasvæðis vegagerðarinnar. Á Biskupshálsi eru þó vörður sem brýnt er að færa á kort og gæta að á meðan á framkvæmdum stendur.“

Umsagnir Landgræðslu ríkisins, Náttúruverndarráðs og Þjóðminjasafns Íslands voru sendar Vegagerðinni með símbréfi 27. október 1995.

Allar umsagnir liggja frammi hjá Skipulagi ríkisins þar til kærufrestur er liðinn.

3. ATHUGASEMDIR

Engar athugasemdir bárust á kynningartíma frumathugunar.

4. NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR

Legu fyrirhugaðs Hringvegur frá Jökulsá á Fjöllum suður yfir Biskupsháls

Í frummatsskýrslu er kynnt fyrirhuguð lagning 13,3 km vegar frá Jökulsá á Fjöllum suður yfir Biskupsháls. Í tillögunni felst færsla frá núverandi vegstæði um 3 km suðvestur fyrir Grímsstaði og stytting vegar um 4,3 km. Tilgangur framkvæmdarinnar er að bæta samgöngur milli Norður- og Austurlands. Vegurinn mun leysa af hólmi núverandi veg sem ber ekki þunga umferð og er snjópungur og hættulegur vegna blindhæða og einbreiðra brúa.

Vegurinn liggur um Jökuldals- og Öxarfjarðarhreppa og hafa sveitarstjórnir beggja hreppanna samþykkt vegstæðið, en í umsögn Öxarfjarðarhrepps er þó gerð athugasemd við „...að þræða framhjá einu af örfáum byggðum býlum á þessum langa fjallvegi, öryggisins vegna“.

Ekki eru gerðar athugasemdir við legu vegarins af öðrum umsagnaraðilum og engar athugasemdir voru gerðar af öðrum aðilum á kynningartíma frumathugunar.

Samkvæmt frummatsskýrslu eru landeigendur samþykkir vegstæðinu.

Efnistaka

Efnistaka er fyrirhuguð úr þremur námum í og við vegstæðið og úr skeringum á vegsvæði. Ekki verður hliðarýtt efni í veginn.

Í frummatsskýrslu er bent á að í námum B1 og B2 (skammt austan Jökulsár) virðist vera eina vinnulega mölunarefnið á stóru svæði norðaustanlands og því verði líklega nýtt meira efni úr námunum en fyrirhugað er nú. Mikilvægt sé að fara vel með efnið, skipuleggja námuvinnsluna og ganga vel um námurnar.

Varðandi efnistöku setur Náttúruverndarráð það skilyrði í umsögn sinni að haft verði samráð við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs á Norðurlandi eystra varðandi frágang jarðefnisnáma. Fyrir liggur í frummatsskýrslu að Vegagerðin muni hafa samráð við eftirlitsmann Náttúruverndarráðs á Norðurlandi eystra ásamt fleiri aðilum varðandi alla efnistöku og frágang, sbr. hér að neðan um mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á dýralíf, gróður, jarðveg og landslag.

Áhrif á dýralíf, gróður, jarðveg og landslag

Við Jökulsá er þekkt varpsvæði heiðagæsa, en skv. frummatsskýrslu mun framkvæmdin ekki hafa áhrif á það. Það mat byggir á upplýsingum Braga Benediktssonar á Grímsstöðum um að varpsvæðið sé í um 100-200 metra fjarlægð frá Jökulsá, en vegurinn fer næst ánni í 260 metra fjarlægð.

Í umsögn Landgræðslu ríkisins kemur fram að frummatsskýrslan geri nægjanlega grein fyrir umhverfisáhrifum á gróður og jarðveg og í henni sé tekið tilliti til leiðbeininga Landgræðslunnar um frágang að framkvæmdum loknum. Náttúruverndarráð gerir ekki athugasemdir við framkvæmdina en hefur eins og áður er sagt farið fram á að samráð verði tryggt við eftirlitsmann ráðsins á Norðurlandi eystra um frágang efnisnáma.

Mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á dýralíf, gróður, jarðveg og landslag eru skv. frummatsskýrslu:

Vegagerðin mun fara að tillögum Landgræðslu ríkisins sem fram koma í fylgiskjali 9 með frummatsskýrslu um frágang og sáningar.

Öll efnistaka og frágangur efnisnáma verður í samráði við landeigendur, Landgræðslu ríkisins og eftirlitsmann Náttúruverndarráðs á Norðurlandi eystra.

Sett verða ræsi þar sem búast má við rennandi vatni svo farvegir haldist óbreyttir og grunnvatnsstaða raskist sem minnst. Ekki verða gerðir þurrkunarskurðir ofan vegar þar sem vegurinn liggur yfir mýrar. Vatn í mýrum verður leitt undir veginn í ræsum þar sem blautast er.

Skeringar verða lagaðar að landslagi.

Áhrif á mannlíf

Núverandi Hringvegur, Jökulsá-Biskupsháls liggur um hlaðið á Grímsstöðum og mætir þar Hólsfjallavegi til Öxarfjarðar, sem er sumarvegur. Á Grímsstöðum er nú bensínsala, verslun, bændagisting og tjaldsvæði. Með fyrirhuguðum Hringvegi verða Grímsstaðir ekki lengur í alfaraleið. Vegurinn færir frá hlaðinu á Grímsstöðum að Jökulsá og verður heimkeyrslan að Grímsstöðum frá Hringvegi 4,4 km löng. Hólsfjallavegur mun áfram liggja framhjá Grímsstöðum. Samkvæmt frummatsskýrslu er talið að framkvæmdin muni hafa þau áhrif að dragi úr bensínsölu, verslun og aðsókn að tjaldsvæði á Grímsstöðum, en færsla vegarins er ekki talin hafa áhrif á aðsókn að bændagistinu á Grímsstöðum, þar sem flestir panti hana fyrirfram.

Sveitarstjórn Öxarfjarðarhrepps óskar eftir því í umsögn sinni að Vegagerðin kosti og aðstoði aðila á Grímsstöðum við uppbyggingu nýrrar þjónustuaðstöðu.

Mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á mannlíf eru skv. frummatsskýrslu:

Ákvörðun um mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á þjónustu á Grímsstöðum verður tekin í samráði við ábúanda þar, Braga Benediktsson.

Heimkeyrslan að Grímsstöðum verður rudd á opnunarögum Vegagerðarinnar.

Komið verður fyrir neyðarskýli við veginn milli Mývatnssveitar og Víðidals til að auka öryggi vegfarenda á vetrum.

Áhrif á fornleifar

Engar friðlýstar né skráðar fornleifar er að finna á því svæði sem fyrirhugaður vegur mun liggja um. Könnun fornleifa á og við vegstæðið hefur ennfremur leitt í ljós að engar sýnilegar fornleifar séu á fyrirhuguðu vegstæði. Þó er bent á að á Biskupshálsi séu vörður sem brýnt sé að gæta að á meðan á framkvæmdum stendur.

Mótvægisáðgerðir vegna áhrifa á fornleifar eru skv. frummatsskýrslu:

Verktaka ber að varast að eyðileggja vörður eða vörðubrot og ef nauðsynlegt reynist að fjarlægja vörður skulu steinarnir varðveittir svo nota megi þá til að hlaða aðrar vörður.

Niðurstaða skipulagsstjóra ríkisins

Fallist er á fyrirhugaða lagningu Hringvegar, Jökulsá á Fjöllum - Biskupsháls eins og henni er lýst í framlagðri frummatsskýrslu, með þeim mótvægisáðgerðum sem þar er lýst.

5. SKIPULAG

Framkvæmdin er fyrirhuguð á óskipulögðu svæði. Hún nær til tveggja sveitarfélaga, Jökuldalshrepps og Öxarfjarðarhrepps. Á þeim hluta sem tilheyrir Jökuldalshreppi (um 2,5 km) liggur vegurinn innan marka miðhálandis Íslands, en nú er unnið að svæðisskipulagi miðhálandisins.

Ganga þarf frá skipulagsupprætti af fyrirhugaðri framkvæmd og er lagt til að það verði gert samkvæmt 2. málsgrein 5. greinar skipulagslaga nr. 19/1964 með síðari breytingum.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Samkvæmt 8. grein laga nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, ásamt umsögnum.

Fallist er á fyrirhugaða lagningu Hringvegar, Jökulsá á Fjöllum - Biskupsháls eins og henni er lýst í framlagðri frummatsskýrslu. Um er að ræða 13,3 km veg frá Jökulsá á Fjöllum suður yfir Biskupsháls.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra innan fjögurra vikna frá því að hann er birtur eða kynntur viðkomandi aðila.

Reykjavík 16. nóvember 1995,

Stefán Thors

Halldóra Hreggviðsdóttir